

Bieten kwetsbaar voor

ADVIES: TEL INSECTEN IN BIETEN

DIT GAAT OPBRENGST KOSTEN

insecten

Door Jan Engwerda

Door het Europese verbod op neonicotinoïden zijn dit voorjaar veel aantastingen door insecten te zien in bieten. De telers zitten met de brokken. 'Ook de bijen en het milieu zijn hier niet mee gediend.'

De thermometer wijst slechts 11 graden aan. De bieten in de Noordoostpolder staan te kleumen. Er zit nauwelijks groei in. Dat is dit jaar extra belastend voor de bieten, omdat ze niet langer beschermd zijn via de zaadcoating tegen insecten. Hoe langer de bieten klein blijven, des te langer ze gevoelig zijn voor insectenvraat. De EU verbod vorig jaar neonicotinoïden in open teelten (*zie kader op pag. 23*; EU-verbod moet bijen sparen). Die boden tot zeker half juni bescherming tegen insecten. De bovengrondse insecten kunnen overall toeslaan. Bodeminsecten zijn vooral op zwaardere grond een probleem. Zo'n 60% van de bieten wordt op zwaardere gronden geteeld.

Volgens Suiker Unie is 30 hectare bieten overgezaaid vanwege insectenvraat. Dat is vrijwel niks op de 80.000 hectare bieten die is gezaaid. Maar er is wel degelijk schade ontstaan, blijkt uit een rondgang door de Noordoostpolder. Cropmanager Olaf van Campen van Adama, leverancier van gewasbeschermingsmiddelen, loopt door een perceel van akkerbouwer Koos Sturm in Ens. Vrijwel alle bieten hebben gekrulde of ingesnoerde bladeren. "Dat is zuigschade van de zwarte bonenluis. Veel bieten hebben gaatjes in de bladeren door aardvlooien."

Sturm heeft op dit perceel niet gespoten. "Ik wil weten of natuurlijke vijanden de insectenpopulatie klein zouden houden. Dat is niet zo. Vrijwel alle bieten hebben schade. De bieten missen groeidagen en dat gaat me opbrengst kosten. Volgend jaar ga ik mijn bieten wel beschermen. Het is niet te snappen dat een klein beetje insecticide in de coating wordt verboden, terwijl telers nu veel meer middelen moeten spuiten."

Akkerbouwer Gilbert van Campen in Kraggenburg voerde een volvelds bespuiting uit met het systemische middel Bariard. Hij telde een week eerder te veel bonenluizen, vindt hij. Adama-manager Van Campen loopt door het perceel. "Deze bespuiting was effectief. Er zijn geen luizen meer te zien. Maar je ziet ook hier veel bieten met gekrulde of aangevreten bladeren."

Ook akkerbouwer Peter Buysrogge in Emmeloord heeft zijn bieten gespoten met een insecticide. "Ik heb nog nooit in mijn leven zoveel luizen in de bieten gezien. ▶"

Akkerbouwer Peter Buysrogge in Emmeloord (l) inspecteert met zijn zootje Wouter en cropmanager Olaf van Campen van Adama (r) de jonge bietenplantjes op insectenschade.

FOTOS: JANWILLEM SCHOUTEN

Bietentelers moeten vanaf dit jaar iedere week insecten tellen

Er zijn veel insecten die schade kunnen veroorzaken in suikerbieten, zoals bietenvlieg, bietenkever, springstaarten, aardvlooiën, miljoenpoten, ritnaalden, emelten, wortelduizendpoten en luizen.

Tegen bodeminsecten (zoals miljoenpoten, ritnaalden, emelten en wortelduizendpoten) is gedurende het groeiseizoen niets meer te doen. Maar wat betreft blad insecten doen akkerbouwers er goed aan elke week door hun bieten te lopen en de insecten te tellen. Dat is de beste manier om te bepalen of een bestrijding zin heeft.

Het tellen vergt alleen bij de luizen al heel wat kennis. Er zijn honderden soorten. Maar alleen de groene perzikluis, de sjalotteluis en de aardappeltopluis besmetten bieten met virussen die vergelingsziekte veroorzaken.

Vergelingsziekte kan de helft aan opbrengst kosten. Dan is er nog de zwarte bonenluis die alleen zuigschade veroorzaakt. Voor deze bladluizen zijn schadedrempels opgesteld. Als de drempel wordt overschreden, is een bespuiting raadzaam. Ook voor de bietenvlieg zijn schadedrempels opgesteld. De schadedrempels staan op www.irs.nl/insecten. Het IRS werkt aan schadedrempels voor andere insecten, zoals bietenkevers. Bieten kunnen ook worden aangetast door bovengrondse springstaarten en aardvlooiën, maar dit leidt niet tot financiële schade.

Het IRS adviseert telers dan ook deze insecten niet te bestrijden.

Voor de groene perzikluis en de twee andere virusoverbrengers is Suiker Unie gestart met een waarschuwingssysteem. Medewerkers tellen tot juli elke week bladluizen op 75 percelen met suikerbieten. De tellingen worden weergegeven op een kaart, die Cosun-leden kunnen inzien via het ledenportaal of via www.irs.nl/bladluiskaart. De waarschuwingskaart laat met kleuren zien op welke locaties de schadedrempel is overschreden.

Als een teler ziet dat op een geteld perceel in zijn buurt de schadedrempel is overschreden, is het advies de eigen percelen te controleren. Want het verschil in aantal luizen kan groot zijn tussen percelen. Daarom blijft wekelijkse controle op de eigen percelen erg belangrijk, stellen Suiker Unie en IRS. De waarschuwingskaart kan worden uitgebreid met waarnemingen van andere insecten, zoals bietenvlieg en bietenkever. De verwachting is dat in 2020 de kaart wordt uitgebreid met de bietenvlieg en in 2021 met de bietenkever.

De insectenmonitoring is onderdeel van het Bieten Advies Systeem (BAS), dat in 2018 is geïntroduceerd. Via BAS krijgt de bietenteler informatie die is toegesneden op een specifiek perceel.

Ik heb gespoten met het pyrethroïde Sumicidin Super en zal dit nog wel een paar keer moeten herhalen. Ik vind het een stap terug in de tijd. Mijn vader hoefde amper te spuiten tegen luizen of bietenkevers. Ik moet weer spuiten zoals mijn opa. De volvelds insecticiden bestrijden niet alleen luizen en kevers, maar ook hun natuurlijke vijanden. Het is onbegrijpelijk dat de zaadcoating niet meer mag."

Van Campen inspecteert de bieten. Hij telt om de zes bieten een plantje waar aan de onderkant nog zwarte bonenluizen zitten. "Een pyrethroïde moet de luizen raken. Dat is lastig omdat ze aan de onderkant van de bladeren zitten." Van Campen adviseert telers het insecticide apart te spuiten en niet te combineren met een onkruidbestrijding. "Voor een optimaal resultaat moet de teler veel water gebruiken en het liefst spuiten bij een hoge luchtvochtigheid. Het is goed om ook altijd het spuitwater te controleren. Een te hoge pH kan het

resultaat van de insectenbespuiting behoorlijk verminderen. Ik adviseer telers om bij een pH van boven de 7,5 altijd een verzuurder toe te voegen."

De cropmanager vreest wat nog gaat komen dit groeiseizoen. "Straks worden de luizen actief die de vergelingsziekte overbrengen. De virusziekte kan de helft aan opbrengst kosten. Er zijn schadedrempels voor diverse insecten (*zie kader op deze pagina*). Telers doen er goed aan iedere week door hun bieten te lopen om te beoordelen of een bestrijding nodig is."

Minister Schouten

Sectororganisaties LTO, NAV en NAJK en bietentelerscoöperatie Cosun hebben landbouwminister Carola Schouten uitgenodigd met eigen ogen de schade te zien.

Cropmanager Olaf van Campen van Adama, leverancier van gewasbeschermingsmiddelen, inspecteert bietenplanten op insecten. "Er zijn schadepremiële voor diverse insecten. Telers doen er goed aan iedere week door hun bieten te lopen om te beoordelen of een bestrijding nodig is. Straks worden de luizen actief die de vergelingsziekte overbrengen. De virusziekte kan de helft aan opbrengst kosten."

Kleine foto's van links naar rechts: 1. Op de onderkant van een bietenblad zitten kolonies zwarte bonenluizen die aan de bladeren zuigen. 2. De gaatjes wijzen op vraat door aardvlooien. 3. De jonge bietenplantjes blijven achter in groei door zuigschade en vraat. 4. Insectenschade kost groeidagen en gaat dus ten koste van de opbrengst.

EU-verbod moet bijen sparen

Brussel verbood eind april 2018 de neonicotinoïden clothianidin, imidacloprid en thiamethoxam in open teelten. Ze mogen alleen nog in kassen worden gebruikt. Volgens de Europese voedselautoriteit EFSA zijn deze chemische stoffen schadelijk voor bijen en andere nuttige insecten. Ook in bieten zijn de middelen verboden, ook al bloeit het gewas niet. Neonicotinoïden werken namelijk systemisch: ze worden door de plant opgenomen en blijven na de teelt met bietenresten achter in de grond. Dan worden ze weer opgenomen door ver-

volgteelten. Als die wel bloeien, kunnen bijen alsnog het loodje leggen, redeneert Brussel. Diverse lidstaten vinden zo'n redenering te ver gaan en geven een ontheffing voor bieten. Het Nederlandse ministerie van landbouw doet dat niet. Het ministerie heeft wel een toelating gegeven voor gebruik van het insecticide Batavia in bieten tot 29 juli. Batavia is al toegelaten in andere gewassen, zoals aardappelen, zaaiuien, bollen en groentegewassen. Het ministerie heeft die toelating uitgebreid met bieten.

"Het stuut akkerbouwers tegen de borst dat het verbod leidt tot een toename van de inzet van insecticiden in de bietenteelt. Daar zijn het milieu, de bijen en de bietenteler niet bij gebaat." Cosun gaat de insectenschade in bieten inventariseren in andere landen. De coöperatie wil daarmee een lobby opzetten om het verbod op neonicotinoïden in bieten opnieuw te bespreken in Brussel, zegt Dirk de Lugt, voorzitter van de raad van beheer. De Lugt stelt dat de bietensector nog drie jaar nodig heeft om afdoende alternatieven te ontwikkelen voor de neonicotinoïden. "De politiek gunde ons die tijd niet. De bietentelers zitten met de gevolgen." ■

OP BOERDERIJ.NL

een video over dit onderwerp:
www.boerderij.nl/insectenvraatinbieten